

26. Orta Çağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Kitabı

**ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ
BAŞKANLIĞI**

**26. ORTA ÇAĞ
VE TÜR K DÖNEMİ
KAZILARI VE SANAT TARİHİ
ARAŞTIRMALARI KİTABI**

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ
BAŞKANLIĞI

T.C.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını: 638

Bilimsel Toplantılar Dizisi: 215

ISBN: 978-975-17-5730-2

**26. ORTA ÇAĞ VE TÜRK DÖNEMİ KAZILARI VE SANAT TARİHİ
ARAŞTIRMALARI KİTABI**

© Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı - 2024

E-Yayın

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı

Ziyabey Cad. No:19 Balgat-Çankaya/ANKARA

Tel: 0.312 284 34 18 • Belgegeçer: 0312 284 34 65

www.akmb.gov.tr

Editör: Prof. Dr. Candan ÜLKÜ ♦ Dr. Halil ELEMANA

Grafik Tasarım: Mert SARIYILDIZ

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ AYDIN SAYILI KÜTÜPHANESİ KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Orta Çağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (26. :
2022 : Mersin, Türkiye)

26. Orta Çağ ve Türk dönemi kazıları ve sanat tarihi araştırmaları kitabı / hazırlayan: Candan
Ülkü. — 1. Baskı. — Ankara : Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2024.

1834 sayfa : fotoğraf, şekil, harita ; 24 cm. — (AKDITYK Atatürk Kültür Merkezi Yayını ; 638 .
Bilimsel Toplantılar; 215)

Bibliyografik bilgi içerir.

ISBN: 978-975-17-5730-2

1. KAZILAR (ARKEOLOJİ) -- TÜRKİYE -- KONGRELER

2. SANAT TARİHİ -- TÜRKİYE -- KONGRELER

3. TÜRKİYE – ESKİ ESERLER -- KONGRELER

4. TÜRKİYE -- ARKEOLOJİK KAZILAR -- KONGRELER

5. ARKEOLOJİ -- TÜRKİYE -- KONGRELER

I. Ülkü, Candan II.ea. III.dizi

930.109561

Uluslararası Yayınevi

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı 1983 yılında kurulmuş olup 40 yıldır uluslararası düzeyde faaliyet göstermektedir. “Tanınmış Uluslararası Yayınevi” kategorisinde yer alan AKM; yayımladığı özgün bilimsel kitaplar, çeviri eserler (Almanca, Çince, Fransızca, İngilizce, Rusça vd.) ve bilimsel süreli yayınlar ile çalışmalarını ulusal ve uluslararası alanlarda yürütmeye devam etmektedir.

AKM tarafından yayımlanan eserler, Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almakta; dünyanın en geniş çevrim içi kamu erişim kataloğu olan Worldcat.org’ da dizinlenmektedir.

Yayınlarımızla ilgili ayrıntılı bilgiye akmb.gov.tr adresinden ulaşılabilir.

**26. ORTA ÇAĞ
VE TÜR K DÖNEMİ
KAZILARI VE SANAT TARİHİ
ARAŞTIRMALARI KİTABI**

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ
BAŞKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

Açılış Konuşmaları	XIII
I. ALEKSİOS KOMNENOS VE II. IOANNIS KOMNENOS (TONDOLAR)	
Yılmaz BÜKTEL ♦ Zuhal ÇELİKLİ	1
2. TÜRK HALK MİMARİSİNİN ERİL MEKANLARI: “KAYSERİ KÖY ODALARINDAN ÖRNEKLER”	
Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN	45
3. MÜZE VE TELEFON UYGULAMALARI	
Tuğba BATUHAN	87
4. BEÇİN KALESİ VE ORTA ÇAĞ KENTİ 2021 YILI KAZI, KORUMA VE ONARIM ÇALIŞMALARI	
Kadir PEKTAŞ.....	103
5. ALIMLAMA, BENİMSENME VE YENİLİK: TANZİMAT DÖNEMİNDEN İTİBAREN OSMANLI GÖRSEL SANATLARINDA YENİ BİR SÖZ VARLIĞI	
Giulia BEI ♦ Maria PIA ESTER CRISTALDI.....	133
6. KÜTAHYA MÜZESİ DEPOSU’NDAKİ ÇİNİ FIRINI MALZEMELERİ VE ÜRETİM AŞAMALARINA KATKILARI	
Begüm BUĞDAYCI.....	147
7. MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ İSTANBUL RESİM VE HEYKEL MÜZESİ OSMAN HAMDİ BEY KOLEKSİYONUNA AİT BELGELER İLE “YAZMALI KADIN” ADLI ESERİN KONSERVASYON SÜRECİ VE SERGİLENMESİ	
M. Nilüfer KİRAZ ♦ Buket ÖZDEMİR.....	177

- 8. DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE HALİÇ KUZEY KİYILARININ TARİHSEL GELİŞİMİ ÜZERİNE: SÜTLÜCE, HASKÖY VE KASIMPAŞA**
Burcu ALARSLAN ULUDAŞ 205
- 9. CENNET KAPIDA TASARIM AYRINTILARI**
Divriği Külliyesi Mimari Plastiğinden Bir Kesit
Mustafa BULUT 249
- 10. DELHİ BADA GUMBAD KÜLLİYESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**
Mehmet TOP ♦ Özgün CAN 265
- 11. TRABZON AYASOFYASI MEZAR NİŞLERİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME**
Demet OKUYUCU ♦ Emrah YÜCEL 299
- 12. AKSARAY MÜZESİ'NDEN BİR BAŞYAPIT: SELÇUKLU ÜSLUBUNDA YAPILMIŞ MADENİ BİR İBRİK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER**
Savaş MARAŞLI ♦ Yusuf ALTIN 325
- 13. TÜRKİYE MÜZELERİNDEKİ GEÇİCİ SERGİLERİN ÖNEMİNİN TEKSTİL SANATI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**
Yasemin MASARACI ♦ Sema Hatun TÜRKER 353
- 14. MARDİN KALESİ 2021 YILI ARKEOLOJİK KAZI ÇALIŞMALARI**
Evindar YEŞİLBAŞ ♦ Fehime ACAT AKGÜL 369
- 15. DEYRÜ'L ZAFARAN EL YAZMASI MİNYATÜRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**
Evren YILMAZ ♦ Kübra UĞRAŞ 395

- 16. SİVAS İLÇELERİNDEKİ GEÇ OSMANLI DÖNEMİ EĞİTİM YAPILARINDAN ÖRNEKLER**
Hacar ZOR ♦ Ebru BİLGET FATAHA..... 415
- 17. ESKİ VAN'DA BATILILAŞMA DÖNEMİ KENT DOKUSU ÜZERİNE GÖZLEMLER**
Gülşen BAŞ ♦ Ayşegül BEKMEZ..... 437
- 18. ESKİ VAN KENTİNDEKİ (TUŞPA) ARKEOLOJİK KAZILARDA ARKEOJEOFİZİK ÇALIŞMALARIN SOMUT KÜLTÜREL MİRASA KATKILARI**
Fethi Ahmet YÜKSEL ♦ Erkan KONYAR ♦ Can AVCI 465
- 19. YUMUKTEPE HÖYÜĞÜ KAZISINDAN ORTA ÇAĞA AİT KUTSAL EKMEK MÜHÜRLER**
Gülgün KÖROĞLU..... 485
- 20. ORTA VE İÇ ASYA'DA GEYİK TAŞLARI VE BU TAŞLARIN SEMBOLİZMİ**
Fırat KARA..... 517
- 21. ARNAVUTLUK'TA GÜNÜMÜZE ULAŞAMAMIŞ OSMANLI DÖNEMİ YAPILARININ GÖRSEL VESİKALAR ÜZERİNDEN TESPİTİ**
Enes KAVALÇALAN..... 545
- 22. ANI KAZISI CAM BİLEZİKLERİ (2020-2022)**
Gül GEYİK..... 571
- 23. BALATLAR ÖRNEĞİ IŞIĞINDA TARİHSEL SÜREÇTE EVLİLİK HATIRASI OLARAK YAPILAN OBJELERE GENEL BİR BAKIŞ**
Gülgün KÖROĞLU ♦ Deniz DEMİR 593
- 24. ERMENİ SANATINDA HAÇKAR/HAÇTAŞI**
Güner SAĞIR 615

- 25. HADRIANOPOLIS KİLİSE MEZARLARI VE BİR GRUP BULUNTUSU**
Ercan VERİM 631
- 26. XVIII. YÜZYIL BAŞLARINDA BİR OSMANLI SADRAZAMI: ÇORLULU ALİ PAŞA'YA ATFEDİLEN ÇEŞMELER**
Hamza GÜNDOĞDU ♦ Deniz DEMİR..... 661
- 27. HARPER'S WEEKLY'DEKİ OSMANLI KONULU POLİTİK KARİKATÜRLER HAKKINDA DÜŞÜNCELER**
Özgür GÜLBUDAK..... 689
- 28. HARPUT İÇ KALE KAZILARINDA GÖRÜLEN KÜREVİ KONİK KAPLAR**
İsmail AYTAÇ 719
- 29. HASANKEYF KAZI BULUNTULARI (2021)**
Zekai ERDAL 763
- 30. HAZAR DÖNEMİ KALE DUVARLARINDAKİ TASVİRLER ÜZERİNE**
J. Özlem OKTAY ÇEREZCİ..... 779
- 31. TURABDİN BÖLGESİ SÜRYANİ DİNİ MİMARİSİNDE İNZİVA MEKANLARI (BETH MANEM KÖYÜ'NDE BİR KAYA MANASTIRI "HEBİS")**
Tahsin KORKUT 815
- 32. KÜLTÜREL BELLEĞİN İZLERİ: İSKİLİP MİMARİSİNDE KAPI VE TOKMAKLAR**
Oktay GÜNDOĞDU 839
- 33. İSLAM RESMİNDE ORTAK MOTİFLER: ŞEHNAME DESTANI VE PEYGAMBER KISSALARI**
Derya AYDIN..... 867

- 34. İSLAM SANATINDA MA’KİLÎ YAZININ TANIMI
VE TİPOLOJİSİ: YENİ BİR YAKLAŞIM**
Alper ALTIN..... 887
- 35. İZNIK ORHAN İMARETİ CAMİİ’NDE 2022 YILI
ÇALIŞMALARI,**
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU ♦ Ayşe D. ÇOBANOĞLU
Ahmet TÜRKMENOĞLU 917
- 36. KARMA YAPILARA BİR ÖRNEK:
TRABZON ESKİ PTT BİNASI (GABAYANI KONAĞI/İŞYERİ)**
Temel SAĞLAM..... 945
- 37. KAYSERİ SELÇUKLU UYGARLIĞI MÜZESİNDE
SERGİLENEN KEYKUBADİYE SARAYI TAŞINIR
KÜLTÜR VARLIKLARI**
Ali BAŞ ♦ Remzi DURAN ♦ Necla DURSUN
Şükrü DURSUN ♦ Gürcan SENEM 977
- 38. KEMAH KALESİ BEY CAMİİ REKONSTRÜKSİYONU**
Hüseyin YURTTAŞ ♦ Haldun ÖZKAN ♦ Zerrin KÖŞKLÜ 1005
- 39. KÜTAHYA KALESİ 2020 VE 2021 YILI KAZILARI**
Sevinç GÖK..... 1027
- 40. KEMALEDDİN MEKTEBİ’NİN TEŞKİLATLANIŞINI
YARIM KALMIŞ BİR YAPI ÜZERİNDEN İZLEMEK:
KÜTAHYA HASTANESİ ÖRNEĞİ**
Müjde Dila GÜMÜŞ..... 1059
- 41. MANİSA-SARIGÖL İLÇESİ TÜRK DÖNEMİ
YAPI ÖRNEKLERİ,**
Serap ERÇİN KOÇER..... 1077
- 42. FETHİYE KALESİ 2021 YILI KAZILARI**
Kadir PEKTAŞ 1103

- 43. ESKİ ANTAKYA KONAKLARINDA TAŐA İŐLENEN SEVGİ:
KUŐ FANUSU/TAKASI**
Zülfıye BAYTAR 1131
- 44. SİLİFKE KALESİ 2020-2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI**
Ali BORAN 1157
- 45. ORYANTALİZM” VE “TURQUERİE/TÜRK MODASI”NI
YENİDEN OKUMAK: AVRUPA’YI SARAN HAYRANLIĞIN
GÖRÜNMEYEN ÖTEKİ YÜZÜ**
Derya UZUN AYDIN 1199
- 46. KAZI/KONSERVASYON ÖNCESİ VE SONRASINDA
NAMRUN (LAMPRON) KALESİ HAMAMI**
Hasan BUYRUK 1229
- 47. AVRUPA MENŐELİ İŐKAMBİL KARTLARINDAKİ
TÜRK TASVİR ÖRNEKLERİ**
Mert ŐAHİN 1255
- 48. BİR KÜLTÜR HİZMETİ: SİVAS GÖK MEDRESE
VAKIF MÜZESİ**
Suzan BAYRAKTAROĞLU 1281
- 49. MUĞLA-FETHİYE ARKEOLOJİ MÜZESİ BİZANS EL
SANATI MADEN ESERLERİ: BRONZ HA
ÖRNEKLERİNDEN PANDANTİF HAÇLAR**
Semra PALAZ YILDIRIM 1299
- 50. BİTLİŐ ŞEHİR SURLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**
Muhammet ErŐed TOKAT 1345
- 51. 2021 YILI KALEHİSAR ARKEOLOJİK KAZI ÇALIŞMALARI**
Mustafa Kemal ŐAHİN ♦ Metin ÇAKAR ♦ Ali Rıza BİLGİN.. 1371

- 52. KAYSERİ MÜZESİ'NDEKİ KAHVE KUTULARI**
Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN ♦ Nihal ŞAHİNER..... 1397
- 53. OSMANLI CAM ŞİŞELERİNDE HÜSN-Ü HAT**
Zübeyde CIHAN ÖZSAYINER 1423
- 54. KENDALE HECALA HÖYÜĞÜ ORTAÇAĞ
BULUNTULARININ ÖN DEĞERLENDİRMESİ**
Ozan HETTO..... 1445
- 55. AL ODA KAYA KİLİSESİ**
Özlem DOĞAN 1491
- 56. PHRYGİA'DAN RÖLİKER MUHAFAZALI BİR ALTAR**
Görkem IŞIK 1525
- 57. SİNOP BALATLAR KİLİSESİ'NDE BULUNAN KAZIMA
GEMİ (GRAFİTİ) TASVİRLERİ**
Sedef ÖZTÜRK 1541
- 58. OSMANLI'NIN GEÇ DÖNEM SİVİL MİMARİ
ÖRNEKLERİNDEN BURDUR TAŞODA KONAĞI**
Serkan KILIÇ..... 1565
- 59. FATSA-BOLAMAN GÜVERCİNLİK MEZARLIĞI VE
MEZAR TAŞLARI**
Sevinç EREN..... 1585
- 60. İZMİR-ÇEŞME, ESKİ ÇEŞME (İSMAİLOBASI)
KÖYÜ CAMİİ KORUMA UYGULAMALARI**
Şakir ÇAKMAK 1629
- 61. BİR KÜLT ALANININ DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE:
SMYRNA PİSKOPOSU AZİZ POLYKARPOS'UN
MEZARINDAN, İZMİR'İN YUSUF BABA/DEDE TEKESİNE**
Settar TARMAN ♦ Emine TOK..... 1651

- 62. İLETİŞİMİN MİMARİSİ:
OSMANLI'NIN TELGRAFHANE BİNALARI**
Nurcan YAZICI METİN..... 1679
- 63. KAYSERİ/GESİ VE ÇEVRESİNDE TARİHİ
MEZARLIKLAR VE MEZAR TAŞLARI:
TURAN/ (MİMAR KOCASINAN) MEZARLIĞI,
Şerife TALİ..... 1713**
- 64. YOK OLMAYA YÜZ TUTAN BİR MİRAS:
AFRİN-KATMA TREN İSTASYONU**
Emre KOLAY ♦ Servet ÖZKAN ♦ F. Mine TEMİZ 1747
- 65. YOZGAT ESENLİ KÖYÜ KÖY ODALARININ
SANATSAL VE SOSYOKÜLTÜREL İŞLEVLERİYLE
İNCELENMESİ**
Tuğba BAĞBAŞI..... 1781
- Bölüm Başkanları Toplantısı..... 1813**

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Değerli Meslektaşlarım, Sevgili Öğrenciler

Sözlerime başlamadan önce sizleri Mersin Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü adına en kalbi duygularıyla selamlıyorum. Mersin'e ve Üniversitemize hoş geldiniz.

1997 yılından bu yana düzenlenen Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu'nun 26.cısının, 19 – 22 Ekim 2022 tarihleri arasında Mersin'de, Mersin Üniversitesi'nde yapılacağını sizlere duyurduğumuz tarihten bu yana geçen bir yıl bilgi şöleni hazırlıkları ile geçti. Sizlerin de katılımlarıyla birlikte bu sempozyumun izleyicilerde ufuk açıcı olması en büyük hedefimiz olduğunu söyleyebilirim. Diğer sempozyumlardan farklı olarak Bölüm Başkanları Toplantısı da bu bilgi şöleni içinde gerçekleştirilecek. Böylece bölüm başkanlarının bir araya gelerek sanat tarihi bölümlerindeki çeşitli sorunları tartışma fırsatı yakalanabilecektir.

Geçen yıl içinde neler yaptık: Konya'da Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde düzenlenen sempozyumun ardından hemen çalışmalara başladık. Katılımcıların adreslerinin belirlenmesinden sonra, adreslere I. duyurunun gönderilmesi ile Sempozyum resmen duyurulmuş oldu. Web sayfası oluşturuldu ve 600 kadar adrese duyuru gönderildi. 140 civarında Bildiri özeti ile dönüş oldu. Bu bildiri özetleri 26. Sempozyumda sizlere üç gün içinde dört salonda sunulacaktır. Sempozyum hazırlıkları sırasında, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi ile işbirliği protokolü imzalandı ve Sempozyum her iki kurumun işbirliği ile düzenlenmesine karar verildi. Bildiri ve özetleri ve tam metin bildiriler Kurumun yayınları arasında yayımlanacak. Sempozyum sonrası kısa süre içinde sizlerden tam metin bildiriler istenecek.

Bölümümüz hakkında kısa bilgi vermek istiyorum: 1992 yılında Üniversitemizin kuruluşunda Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde açılan bölümler arasında yer alarak, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nün bir anabilim dalı olarak faaliyete geçmiş; 1998 yılında Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim dallarının ayrılmasıyla birlikte bölümümüz Sanat Tarihi Bölümü olarak hizmet vermeye başlamıştır. 2000 yılında kapatılan Bölüm, 2014 yılı Haziran ayından itibaren tekrar öğretim üyesi olarak, aktif hale getirilmiştir. İki profesör, iki doçent, bir dr. Öğretim üyesi, bir öğretim görevlisi ve bir araştırma görevlisi ile eğitim – öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Lisans eğitimi yanında tezli ve tezsiz yüksek lisans programları ve doktora eğitimi Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda sürdürülmektedir.

Geçtiğimiz bir yıl içinde sanat tarihi alanında araştırma yapan bilim insanlarından kayıplarımız oldu. Başta Prof. Dr. Rahmi Hüseyin Ünal, Prof. Dr. Aynur Durukan, Mimarlık tarihçisi Prof. Dr. Doğan Kuban'ı rahmet ve saygı ile anıyoruz. Programda dikkatinizi çekmiştir: Bu bilim insanları anmak amacıyla oturumlara onların isimlerini verdik. Bu arada Olympos kazısı üyesi elim bir cinayete kurban giden genç meslektaşımız Sinan Sertel'i de unutmadık.

Prof. Dr. Rahmi Hüseyin Ünal hocamız, kurucusu olduğu Sempozyumumuzun 25'ine de eksik olarak katıldığını ve Mersin'de 26.sına da katılmayı çok istediğini belirtiyordu geçen yıl. Onu özlem, sevgi ve rahmetle anıyoruz.

Sizlere doyurucu bir program hazırlamaya gayret ettik. Sempozyumların düzenlediği şehirlerde, bugüne kadar kentleri tanıma fırsatı fazla bulunamıyordu. Mersin'de oturumların ardından düzenlenen iki şehir gezisi ile iki farklı yüzüyle ketimizi sizlere tanıtmak istiyoruz. Sempozyumun ardından gerçekleşecek Tarsus gezi ile de tarihi kenti yürüyerek dolaşma ve tanıma fırsatı bulacaksınız.

Konuşmanın bu kısmını teşekkürle ayırmak istiyorum.

Başta, Sempozyumun düzenlenmesinde bütün bölüm elemanları ve öğrencilerin ortak ve uyumlu çalışması söz konusudur. Bu nedenle bütün öğretim elemanları ve öğrencilerimize;

Üniversitemiz ve Fakültemiz yöneticilerine işleri kolaylaştırma ve katkılarından dolayı;

Mersin Büyükşehir Belediyesi, Mezitli ve Erdemli Belediyelerine katkılarından dolayı;

Mersin Kent Konseyi'ne, İçel Sanat Kulübü'ne destek ve katkılarından dolayı;

Son olarak da adeta düzenleme komitesinin bir üyesi gibi düzenleme çalışmalarına destek ve katkı sağlayan eşime de huzurunuzda teşekkür ederim.

Elbette katılımınız için de sizlere de ...

Prof. Dr. Candan ÜLKÜ
Mersin Üniversitesi Sanat Tarihi Bölüm Başkanı

